

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

II. ÚS 307/09-8

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 23. septembra 2009 predbežne prerokoval sťažnosť V. P., výrobné družstvo, P., zastúpeného JUDr. J. T., P., vo veci namietaného porušenia základného práva domáhať sa zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde zaručeného v čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, základného práva na rovnosť účastníkov konania zaručeného v čl. 47 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky v spojení s čl. 12 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a práva na spravodlivé prejednanie veci pred nezávislým súdom zaručeného v čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Krajského súdu v Prešove sp. zn. 2 Co 62/09 z 30. apríla 2009 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť V. P., výrobné družstvo, o d m i e t a .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 3. augusta 2009 doručená sťažnosť V. P., výrobné družstvo, P. (ďalej len „sťažovateľ“), ktorou namietal porušenie základného práva domáhať sa zákonom ustanoveným postupom svojho

práva na nezávislom a nestrannom súde zaručeného v čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), základného práva na rovnosť účastníkov konania zaručeného čl. 47 ods. 3 ústavy v spojení s čl. 12 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé prejednanie vecí pred nezávislým súdom zaručeného v čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením Krajského súdu v Prešove (ďalej len „krajský súd“) sp. zn. 2 Co 62/09 z 30. apríla 2009.

Z obsahu sťažnosti vyplýva, že krajský súd napadnutým uznesením, ktorým potvrdil rozsudok Okresného súdu Prešov (ďalej len „okresný súd“) č. k. 8 C 288/2007-67 z 27. januára 2009 vo výroku o trovách konania a zároveň nepriznal účastníkom náhradu trov odvolacieho konania, poškodil sťažovateľa na jeho právach, pretože týmto rozhodnutím a konaním, ktoré mu predchádzalo, porušil princíp rovnosti strán, keď neúspešnému účastníkovi, ktorý svojím konaním zaviniť zvýšené trovy, priznal oslobodenie od platenia trov konania, porušil právo na spravodlivý proces, keď účastníkovi, ktorý podá zjavne neúspešnú žalobu a aj počas konania spôsobí svojím prístupom zvýšenie trov, prizná oslobodenie od platenia trov a úspešnému žalovanému, ktorý nežiadal zvýšenie trov neúčelným uplatňovaním svojich práv, nárok na náhradu trov nepriznal.

Podľa sťažovateľa sa okresný súd i krajský súd v odôvodnení svojich rozhodnutí iba v minimálnom rozsahu zaoberali ich odôvodnením (prvostupňový súd zohľadnil nepriaznivú finančnú situáciu žalobcu a krajský súd uviedol ako dôvod aj to, že išlo o nároky voči zamestnávateľovi).

Vzhľadom na uvedené podľa sťažovateľa nemožno od neho žiadať, aby znášal trovy, ktoré musel vynaložiť z toho dôvodu, že žalobca si musel byť vedomý o premlčanom a nedôvodnom nároku a v spore pokračoval.

Vychádzajúc z uvedeného sťažovateľ navrhol, aby ústavný súd vydal nález, ktorým vysloví porušenie základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 47 ods. 3 v spojení s čl. 12 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru uznesením krajského súdu sp. zn. 2 Co 62/2009 z 30. apríla 2009, napadnuté uznesenie krajského súdu v časti výroku o náhrade trov konania zruší a vec mu vráti na nové konanie a rozhodnutie a zaviazne krajský súd na úhradu trov právneho zastúpenia v sume 525,18 €.

II.

Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené práva alebo slobody podľa odseku 1, a zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah.

Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí senátu bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon neustanovuje inak. Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na prerokovanie ktorých nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú zákonom predpísané náležitosti, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

Predmetom sťažnosti je namietané porušenie základného práva domáhať sa svojho základného práva zákonom ustanoveným spôsobom na nezávislom a nestrannom súde zaručeného v čl. 46 ods. 1 ústavy, základného práva na rovnosť účastníkov v konaní zaručeného v čl. 47 ods. 3 ústavy v spojení s čl. 12 ods. 1 ústavy a práva na prejednanie vecí

pred nezávislým a nestranným súdom zaručeného v čl. 6 ods. 1 dohovoru uznesením krajského súdu sp. zn. 2 Co 62/2009 z 30. apríla 2009.

Podľa názoru ústavného súdu sťažnosť sťažovateľa, ktorou namieta porušenie označených práv napadnutým uznesením krajského súdu z 30. apríla 2009, ktorým potvrdil rozsudok okresného súdu vo výroku o trovách konania a nepriznal účastníkom náhradu trov odvolacieho konania, je zjavne neopodstatnená.

O zjavnej neopodstatnenosti sťažnosti možno hovoriť vtedy, keď namietaným postupom všeobecného súdu nemohlo vôbec dôjsť k porušeniu toho základného práva alebo slobody, ktoré označil sťažovateľ, a to buď pre nedostatok vzájomnej príčinnej súvislosti medzi označeným postupom všeobecného súdu a základným právom alebo slobodou, porušenie ktorých namietalo, prípadne z iných dôvodov. Za zjavne neopodstatnenú sťažnosť preto možno považovať tú sťažnosť, pri predbežnom prerokovaní ktorej ústavný súd nezistil žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, realnosť ktorej by mohol posúdiť po jej prijatí na ďalšie konanie.

Ústavný súd predovšetkým pripomína, že podľa svojej ustálenej judikatúry nemá zásadne oprávnenie preskúmať, či v konaní pred všeobecnými súdmi bol, alebo nebol náležite zistený skutkový stav a aké právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil (II. ÚS 21/96). Vo všeobecnosti úlohou súdnej ochrany ústavnosti poskytovanej ústavným súdom napokon nie je ani chrániť občana pred skutkovými omylmi všeobecných súdov, ale chrániť ho pred takými zásahmi do jeho práv, ktoré sú z ústavného hľadiska neospravedliteľné a neudržateľné (I. ÚS 17/01). Z rozdelenia súdnej moci v ústave medzi ústavný súd a všeobecné súdy totiž vyplýva, že ústavný súd nie je opravnou inštanciou vo veciach patriacich do právomoci všeobecných súdov (napr. I. ÚS 19/02).

Jedným z aspektov práva na spravodlivý proces chráneného v čl. 46 ods. 1 ústavy je právo domáhať sa svojho práva na nezávislom a nestrannom súde (prístup k súdu).

Porušenie práva na súd, resp. prístup k súdu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy by v prípade sťažovateľa prichádzalo do úvahy vtedy, keby podmienky na prístup k tomuto súdu ustanovené Občianskym súdnym poriadkom neboli zo strany krajského súdu rešpektované spôsobom zjavne neopodstatneným alebo arbitrárnym. Inými slovami, keby krajský súd tieto všeobecné podmienky prístupu k súdu vykladal vo vzťahu k sťažovateľovi diskriminačne v porovnaní s výkladom pri iných subjektoch domáhajúcich sa súdnej ochrany. V prípade sťažovateľa k takej situácii nedošlo, sťažovateľ mal priznané postavenie účastníka súdneho konania a krajský súd o jeho návrhu meritórne rozhodol, aj keď nie v súlade s jeho predstavami.

Z judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva, ktorú si osvojil aj ústavný súd, vyplýva, že „právo na súd“, ktorého jedným aspektom je právo na prístup k súdu, nie je absolútne a môže podliehať rôznym obmedzeniam. Uplatnenie obmedzení však nesmie obmedziť prístup jednotlivca k súdu takým spôsobom a v takej miere, že by uvedené právo bolo dotknuté v samej svojej podstate. Okrem toho tieto obmedzenia sú zlučiteľné s čl. 6 ods. 1 dohovoru, ktorý garantuje právo na spravodlivé súdne konanie, len vtedy, ak sledujú legitímny cieľ a keď existuje primeraný vzťah medzi použitými prostriedkami a týmto cieľom (napr. Guérin c. Francúzsko, 1998).

Ústavný súd teda, tak ako to už vyslovil vo viacerých svojich nálezochoch, nie je opravnou inšinciou všeobecných súdov (napr. I. ÚS 31/05), a preto nemôže preskúmať rozhodnutia všeobecných súdov, pokiaľ tieto súdy vo svojej činnosti postupujú v súlade s právami na súdnu a inú právnu ochranu zakotvenými v siedmom oddiele druhej hlavy ústavy (čl. 46 až čl. 50 ústavy). Z takéhoto pohľadu pristúpil ústavný súd aj k posúdeniu napadnutého rozhodnutia krajského súdu.

Z odôvodnenia napadnutého rozhodnutia krajského súdu okrem iného vyplýva:

„Odvolačí súd preskúmal rozsudok v napadnutom výroku o trovách konania v zmysle zásad vyjadrených v § 212 O. s. p. bez nariadenia pojednávania podľa § 214 ods. 2 O. s. p. a dospel k záveru, že odvolanie žalovaného nie je dôvodné.

Pri rozhodovaní o náhrade trov konania účastníkov vo všeobecnosti platí zásada zodpovednosti za výsledok a zásada zodpovednosti za zavinenie a náhodu a teda ustanovenie § 142 O. s. p., podľa ktorého účastníkovi, ktorý mal vo veci plný úspech, súd prizná náhradu trov potrebných na účelné uplatňovanie alebo bránenie práva proti účastníkovi, ktorý vo veci úspech nemal. Vo všetkých prípadoch, keď má byť priznaná náhrada trov konania, je potrebné zistiť, či je možné použiť ustanovenie § 150 ods. 1 O. s. p. a teda či nejde o prípad hodný osobitného zreteľa, pre ktorý nemusí súd výnimočne náhradu trov konania celkom alebo sčasti priznať.

Povinnosť nahradiť trovy konania určená podľa § 142 O. s. p. sa môže v tom ktorom konkrétnom prípade javiť ako neprimeraná tvrdosť. Ustanovenie § 150 ods. 1 O. s. p. preto umožňuje súdu, aby vo výnimočných prípadoch z dôvodov hodných osobitného zreteľa účastníkovi, ktorý by inak mal právo na náhradu trov konania, túto náhradu celkom alebo sčasti nepriznal.

Úvaha súdu o tom, či ide o výnimočný prípad a či sú tu dôvody hodné zvláštneho zreteľa musí vychádzať z posúdenia všetkých okolností konkrétnej veci. Pri skúmaní, či sú tu dôvody hodné zvláštneho zreteľa, súd prihliada k majetkovým, sociálnym, osobným a ďalším pomerom všetkých účastníkov konania, keďže je potrebné vziať zreteľ nielen na pomery toho, kto by mal uhradiť trovy konania, ale musí sa tiež uvážiť, ako by sa takéto rozhodnutie dotklo majetkových pomerov oprávneného účastníka, k okolnostiam, ktoré viedli k súdnemu uplatneniu nároku a podobne.

Vychádzajúc z obsahu spisu bolo zistené, že pokiaľ ide o osobu žalobcu, tento je poberateľom minimálnej mzdy, nevlastní žiaden nehnuteľný majetok a obýva byt v podnájme. Takto zistená celková sociálna, zárobková a majetková situácia na strane žalobcu bola dôvodom, pre ktorý mu v konaní bolo priznané oslobodenie od súdnych poplatkov (uznesenie OS Prešov zo 17. 12. 2007 č. k. 8 C 288/07-12) a ustanovený zástupca z radov advokátov. Je tiež zrejmé, že pokiaľ ide o predmet konania o veci samej, išlo o nároky žalobcu plynúce zo Zákonníka práce, ktorých sa domáhal voči žalovanému ako svojmu zamestnávateľovi. Všetky tieto okolnosti súd prvého stupňa správnym spôsobom zohľadnil pri rozhodovaní o náhrade trov konania účastníkov s použitím ustanovenia § 150 ods. 1 O. s. p. a s jeho závermi sa v zmysle uvedeného stotožnil aj odvolací súd.

Z uvedených dôvodov odvolací súd rozsudok vo výroku o trovách konania potvrdil ako vecne správny podľa § 219 ods. 1 O. s. p.

O trovách odvolacieho konania bolo rozhodnuté podľa § 224 ods. 1 O. s. p. opäť v spojení s ustanovením § 150 ods. 1 O. s. p. a odvolací súd náhradu trov účastníkom nepriznal z dôvodov, pre ktoré nebola priznaná ani náhrada trov prvostupňového konania.“

V citovanej časti odôvodnenia napadnutého rozhodnutia krajský súd zrozumiteľným a jednoznačným spôsobom uviedol dôvody, pre ktoré odvolaním napadnutý rozsudok okresného súdu vo vzťahu k sťažovateľovi potvrdil a nepriznal účastníkom trovy odvolacieho konania. V každom prípade tento postup krajského súdu pri odôvodňovaní svojho právneho záveru vo veci sťažovateľa nemožno považovať za zjavne neodôvodnený alebo arbitrárny, teda krajský súd v danom prípade neporušil označené základné právo sťažovateľov „nesprávnou a svojvoľnou aplikáciou a výkladom práva“. Skutočnosť, že sťažovateľ sa s právnym názorom krajského súdu nestotožňuje, nemôže sama osebe viesť k záveru o zjavnej neodôvodnenosti alebo arbitrárnosti tohto názoru a nezakladá ani oprávnenie ústavného súdu nahradiť právny názor krajského súdu svojím vlastným. V konečnom dôsledku však ústavný súd nie je opravným súdom právnych názorov krajského súdu. Ingerencia ústavného súdu do výkonu tejto právomoci krajského súdu je opodstatnená len v prípade jeho nezlučiteľnosti s ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou. Aj keby ústavný súd nesúhlasil s interpretáciou zákonov všeobecných súdov, ktoré sú „pánmi zákonov“, v zmysle citovanej judikatúry by mohol nahradiť napadnutý právny názor krajského súdu iba v prípade, ak by ten bol svojvoľný, zjavne neodôvodnený, resp. ústavne nekonformný. O svojvôli pri výklade a aplikácii zákonného predpisu všeobecným súdom by bolo možné uvažovať len v prípade, ak by sa tento natoľko odchýlil od znenia príslušných ustanovení, že by zásadne poprel ich účel a význam. Podľa názoru ústavného súdu predmetný právny výklad krajským súdom takéto nedostatky nevykazuje, a preto bolo potrebné sťažnosť v tejto časti odmietnuť ako zjavne neopodstatnenú podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

Sťažovateľ vo svojej sťažnosti ďalej tvrdí, že krajský súd napadnutým rozhodnutím porušil základné právo podľa čl. 47 ods. 3 ústavy v spojení s čl. 12 ods. 1 ústavy.

Podľa čl. 47 ods. 3 ústavy všetci účastníci sú si v konaní podľa odseku 2 (čl. 47, pozn.) rovní.

Podľa čl. 12 ods. 1 ústavy ľudia sú slobodní a rovní v dôstojnosti a právach. Základné práva a slobody sú neodňateľné, nescudziteľné, nepremlčateľné a nezrušiteľné.

Keďže čl. 12 ods. 1 ústavy obsahuje iba všeobecný princíp rovnosti (nie princíp rovnosti pred súdom, ktorý je obsiahnutý v čl. 46 ods. 1 ústavy) a čl. 47 ods. 3 ústavy je komponentom základného práva na spravodlivé súdne konanie zaručeného v čl. 46 ods. 1 ústavy (pozri vyššie), v okolnostiach danej veci už aj vzhľadom na uvedené k porušeniu týchto článkov ústavy ani nemohlo dôjsť.

Vzhľadom na všetky uvedené skutočnosti ústavný súd rozhodol podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde tak, ako to je uvedené vo výroku tohto uznesenia.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 23. septembra 2009